

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. בעל השור נקי ... נקי מדמי ולדות ... אנשים ולא שוורים.....1
- ב. אנשים אין אסון באשה יענשו יש אסון באשה לא יענשו.....1
- ג. ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענשו.....2
- ד. אנשים כי נתכוננו זה לזה אף על גב שיש אסון באשה יענשו כי נתכוננו לאשה עצמה לא יענשו.....2
- ה. נקי מדמי עבד.....3
- ו. מה איש נזקיו ליורשיו אף אשה נזקיה ליורשיה.....3
- ז. וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו ... ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק.....4
- ח. הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל.....7
- ט. אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה.....8
- י. היתה שפחה ונשתחררה.....8

דף מב.

א. בעל השור נקי ... נקי מדמי ולדות ... אנשים ולא שוורים

שור שנגח את האשה¹ ויצאו ילדיה אף על פי שהוא מועד ליגח הבעלים פטורין מדמי ולדות, שלא חייבה תורה בדמי ולדות אלא לאדם².

ב. אנשים אין אסון באשה יענשו יש אסון באשה לא יענשו

¹ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק יא הלכה ג

² דדרשינן כי ינצו אנשים אנשים ולא שוורים. ועיין באחרונים על הרמב"ם שם שפלפלו מאיזה פסוק ילפינן לדין זה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

המכה אשה מעוברת והפילה³, חייבה תורה לשלם דמי ולדות לבעל⁴.

מתה האשה בשעת נגיפה⁵, כבר התבאר לעיל דף לה. אעפ"י שהוא שוגג הרי זה פטור מן התשלומין ואינו משלם כלום, שנאמר (שמות כא פסוק כב) וְלֹא יִהְיֶה אֶסּוֹן עָנוּשׁ יַעֲנֹשׁ, ומשמע הא אם יהיה אסון שיש כאן חיוב מיתה לנזקף לא יענש במזון, ולא חלק הכתוב בין שוגג למזיד בדבר שיש בו מיתת ב"ד לפוטרו מן התשלומין, הואיל וקים ליה בדרכה מיניה, אם לא היה שוגג.

ג. ולא שוורים דאע"ג דיש אסון יענשו

כבר התבאר לעיל דף לד: שאם הזיק השור⁶ באופן שאילו היה הבעלים עושה היה מתחייב מיתה, ופטור מתשלומין, חייב במעשה שורו.

לפיכך שורו שחבל באביו ובאמו⁷, או שהדליק גדיש בשבת חייב בנזקיו, אעפ"י שאילו עשאו הוא היה פטור, על מעשה שורו חייב, דמה שהוא פטור לפי שמתחייב בנפשו וקים בדרכה מיניה, אבל על שורו חייב דהא לא קים ליה בדרכה מיניה⁸.

ואם הרג אדם חייב בכופר אם הוא מועד.

ד. אנשים כי נתכוננו זה לזה אף על גב שיש אסון באשה

יענשו כי נתכוננו לאשה עצמה לא יענשו

עוד התבאר לעיל דף לה. שמה שנאמר שאם יהיה אסון שמתה האשה פטור מדמי ולדות אפילו בשוגג, במה דברים אמורים כשנתכוין לאשה, אבל אם

³ שו"ע ונו"כ תכג א

⁴ דמי הולדות שמין כמה שוה אשה מעוברת למכירה כשפחה שהולדות יהיו לקונה, וכמה שוה אשה ריקנית למכירה כשפחה, וההפרש משלם. וכתב היש"ש שאינו חייב בדמי ולדות אלא כשהכה כנגד חלל ההריון, ואף על פי שרבנן לא סברי כראב"י, היינו דלא צריך קרא דפשיטא הוא, מאחר דצריך אומדנא למיתה ולנזקין, ואם הפילה מחמת צער המכה אינו אלא גרמא בנזקין, כשם שהמבעית אשה הרה או שציערה והפילה שפטור מדיני אדם, עיין שם. ומבואר בפוסקים שאף כשזינתה והיא פנויה דמי ולדות לבועל, אבל במקום שאין קידושין תופסים ה"ז כאילו אין לה בעל, ועי' להלן, ועי' כנה"ג שהאריך בדיני דמי ולדות.

⁵ שו"ע ונו"כ שם ד

⁶ שו"ע ונו"כ תה ב

⁷ שו"ע ונו"כ תה ב

⁸ סמ"ע שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

נתכוין לחבירו ונגף את האשה אעפ"י שמת⁹, הואיל והיתה המיתה בלא כוונה, הרי זה כדבר שאין בו מיתה ב"ד, שנתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור¹⁰, ומשלם דמי ולדות כדרך שיבואר להלן דף מח: בעוה"ת. ויש אומרים¹¹ שאפילו לא נתכוין לאשה פטור מתשלומין, משום שס"ל נתכוין להרוג את זה והרג זה חייב, והרי יש כאן חיוב מיתה ב"ד בנגיפה זו ופטור מן התשלומין.

דף מב:

ה. נקי מדמי עבד

כבר התבאר לעיל דף מא. שרק בשור מועד שהמית¹² עבד, כופר העבדים¹³ בין גדולים בין קטנים, זכרים או נקבות, הוא הקנס הקצוב בתורה (שמות כא פסוק לב) פֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶלִים שהם שלשים סלע כסף יפה, בין שהיה העבד שוה מאה מנה, בין שאינו שוה אלא דינר.

אך שור תם¹⁴ שהמית עבד למרות שהוא נסקל אינו משלם דמי עבד.

ו. מה איש נזקיו ליורשיו אף אשה נזקיה ליורשיה

שור שועד שהמית וחייב כופר כמו שהתבאר, למי נותנין הכופר¹⁵, ליורשי הנהרג, ואם המית אשה הכופר לבניה ואם אין לה בנים ליורשיה מאביה¹⁶

⁹ שיטת הרמב"ם

¹⁰ עיין סמ"ע שם יד

¹¹ שיטת הראב"ד

¹² אבל לא כשעשו טריפה דהא בנימין מנ. דחינו אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא דיורשיו קתני ועוד כופר הוא ואמר ריש לקיש כופר אין משתלם אלא לאחר מיתה

¹³ רמב"ם נזקי ממון פרק יא הלכה א

¹⁴ רמב"ם שם פרק י הלכה יג, שמה שנאמר אם עבד יגח השור במועד דאי בתם נמצא כח עבד חמור מכח בן חורין. חזקוני שם

¹⁵ רמב"ם שם פרק יא הלכה ב

¹⁶ ומ"ש רבינו ליורשיה מאביה ולא לבעל וכן כתב סמ"ג סוף עשין ס"ז והרב קרית ספר, נראה דלאו למימרא דוקא ליורשיה מאביה אף על פי שיש לה בנים דהרי בניה עיקר יורשיה הוו כמ"ש בפ"ב ושנוב הוליד את יאיר יעו"ש דף קי"ג ולא בא אלא לאפוקי בעל דאינו יורשה כמ"ש ולא לבעל אלא דלא היה צורך להם לומר מאביה דכיון שאמר ולא לבעל ממילא נשמע דיורשיה היינו בניה אם יש לה ואם לא ליורשים מאביה וגם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואינו לבעל¹⁷. אם המית איש, אין לאשתו כלום, שאף בשאר ממונו של בעל אינה יורשת רק המגיע לה, כתובתה וכדומה¹⁸.

ז. וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו ... ואין הבעל נוטל בראוי בנמוחזק

כבר התבאר במסכת כתובות דף פג: שהבעל יורש את אשתו נשואה, יש פוסקים¹⁹ שירושת הבעל היא מן התורה, ויש פוסקים²⁰ שאין הבעל יורש

בברייתא לא הוזכר מאביה כלל דאדרבא יש למעות דוקא מאביה ולא לבניה ואם כי כבר פי' לבסוף ולא לבעל ואתא סיפא לגלויי רישא דלא אתא אלא לאפוקי בעל מ"מ מה צורך לכתוב מאביה דבאומר ולא לבעל די. הלכה למשה שם

¹⁷ עי' מנ"ח (מצוה נ"א) שחילק בין ראוי לכופר, דראוי ל"ה אלא אם הממון שייך להמת, והיורש בא מכחו, כגון מלוה ששייך לו בחיים, ואם מת יורשים אותו היורשים, וכן בנפל להמת נכסים בירושה דשייכים לו, והיורשים וכו', אבל כופר דלא משכחת אלא לאחר מיתה, וזה גז"כ דצריך לשלם הכופר ליורשים, א"כ אין הממון של המת כלל אפילו לאחר מיתה, כי התורה לא זכתה לו כלל שיהי' המעות שלו, והיורשים ירשו אותו, רק התורה גזרה גז"כ שהמזיק יתן כופר, ולמי יהי' הנתינה ליורשי ממונו, אבל לא מחמת ירושה, אלא שגז"כ שישלם פיצויים שהתורה זכתה ליורשים בממון, אם שור של א' הרג מורישם וצריך כפרה, שיהי' הכפרה שיתן דמי נפשו ליורשים, אבל אין שייך כלל להמת לומר היורשים יורשים מכחו וכו' עכ"ל, וכן כפל ושנה ושלש איזה פעמים ומיישב בזה קושיות התוס' בסוגיא שם, ועפ"ז מחדש לומר דאין בכור נוטל פי שנים בזה כיון דלא בא מכח ירושה, אף בלא מעם דאין נוטל במלוה עיין שם, וסיים כנלענ"ד ב"ה בסברא ישרה עיין שם.

¹⁸ שו"ת מנחת יצחק חלק ז סימן קלז

¹⁹ רש"ג בתשובה"ג הרכבי סי' רב, רה"ג בתשובה"ג שע"צ ח"ד ש"ד סי' נג, רי"ף כתובות סד א, השגות הראב"ד אישות פ"ב ה"ג ונחלות פ"א ה"ח, ועי' כתוב שם כתובות פג א שכ' שהיא דרבנן, וצ"ע, עי' סה"י לר"ת (שלינגר) סי' לג, רמ"ך אישות שם, רשב"א ב"ב מט א וקייב א ובשו"ת ח"ב סי' רכא, רא"ש כתובות פ"ה סי' לה וב"ב פ"ט סי' מז ושו"ת הרא"ש כלל נה סי' א וי, עי' פסקי ריא"ז ב"ב פ"ח ה"א אות מ, רי"ז מישורים נכ"ג ח"ו, טור אהע"ז סו"ס צב, וסותר למש"כ בס"י סט, ועי' ח"י הגהות שם שעיקר דעתו שהיא מה"ת, אבל בב"ח ופרישה סי' עב כתבו להיפך, ר"ן ב"ב קיב א, תשב"ץ ח"א סי' קנ וח"ב סי' סו וקסב ורצב תיקון ג, ה"ר יקר הלוי בשו"ת מהר"ל סי' עו, שו"ת הרמ"א סי' קיב, שו"ת מהרש"ם אהע"ז סי' קכה, שכ"ד רוב הפוסקים, עי' ש"ך חו"מ סי' קנ ס"ק יט. וכ"מ ברמ"ה ב"ב פ"ח אות לא – לה ובאגודה כתובות פד א, ועי' רש"י ב"מ צו ב ד"ה ומתה, הובא בהגמ"י נחלות שם, שהיא מה"ת

²⁰ עי' תשו' גמ"מ סי' רכה, ראב"ן כתובות פד א, רמב"ם אישות שם וה"ט ונחלות שם: מדברי סופרים, ונחלות פ"ו ה"ח ושמיטה ויובל פ"א הכ"א: מדבריהם, ושו"ת הרמב"ם פאר הדור סי' ה ופהמ"ש כתובות פ"ט מ"א: דרבנן, ופהמ"ש (קאפח) ב"ב פ"ח מ"א ובכורות פ"ח מ"י, (אבל בפהמ"ש לפנינו שם ושם כ' שהיא מה"ת, ועי' תו"ט בכורות שם), ועי' מ"מ וכ"מ נחלות פ"א שם, ו, עימור אות ת תנאי ענין ראשון (מהדו' רמ"י ח"א דף לו), הובא בהגמ"ר כתובות סי' רצד, אבל באות מ מרד (ח"ב סוף דף סח) הביא ד' הרי"ף, סמ"ג עשין מה, ועי"ש עשין צו: מפי הקבלה, והסמיכה למדרש המקראות, ור"א שטיין שם בדעתו שר"ל מדרבנן, ה"ר נתן ב"ר מאיר בבעה"ת ש"ו ח"ד, שו"ת מהר"ם מר"ב ד' קרימונה סי' קצב ובתשו' בעה"ת סי' עו, תשומ"י נשים סי' לה ותשו' ופסקים מחכמי אשכנז וצרפת סי' קג, החינוך מ' ת, ר"א מן ההר יבמות פט ב, מאירי יבמות שם וכתובות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

את אשתו אלא מדרבנן, אלא שעשו בה חיזוק כשל תורה, בין לענין סילוק ובין לדינים אחרים כגון שירות הבעל אינה חוזרת ביובל מפני שעשו חיזוק לדבריהם כשל תורה²¹.

הבעל יורש²² את אשתו בכל נכסיה בין בנכסי מלוג ובין בנכסי צאן ברזל²³, ואפילו בנכסים שאין הבעל אוכל מהם פירות²⁴.

אין הבעל יורש²⁵ את אשתו אלא במוחזק ולא בראוי, ולכן אם מתה ואח"כ מת מורשה, אינו עומד במקומה לירש אלא יורשה יורשים אותה, ואם כתב לה מורשה קרקע מהיום ופירות לאחר מיתה, יורש הבעל אותה קרקע²⁶.

וכן אם היה לאשה מלוה שהלותה לאחרים קודם שנשאת, ומתה קודם שגבתה הרי זה ראוי²⁷.

פג ב גיטין עז א וב"ב קיב א, ועי' מאירי שבועות מח ב, אר"ח ח"ב עמ' 83 – 84. וכ"מ בס' המכריע סי' מז ובפרי"ד כתובות פג א, ועי' שו"ת מהרי"ל החדשות סי' קל ושו"ת הב"ח סי' כד, ו, ובב"ש אהע"ז צ ס"ק א הביא שתי הדיעות. אנציקלופדיה תלמודית שם הערה 54 ועי' כנה"ג שהביא מדברי כמה אחרונים שדייקו בדברי הטור בסימן סט דמשמע דס"ל שהוא מדרבנן, ואילו בסימן צב כתב שהוא מדאורייתא.
²¹ רמב"ם (פי"א מה' שמיטה ה' כא) ועי' אור שמח (שם), ועי' חזו"א (ליקוטים סימן ז).

²² שו"ע ונו"ב אבהע"ז צ א

²³ ועי' אבנ"מ (סק"ד) שהאריך לדון איך הבעל יורש נצ"ב, הרי אינו אלא מלוה עליו, והרי קי"ל גבי בכור שבמלוה ידידה אינו נוטל פי שנים, ותירץ שזוכה בהם מדין תקנת אושא, ועי"ש שכתב עוד טעמים, ובחזו"א (אהע"ז סימן סג סק"ח) האריך להוכיח שנצ"ב אינו מדין ירשה אלא של בעל הן משעת נישואין, ומ"ש הרמב"ם בין נצ"ב אין כונתו שיורש עתה, אלא שנעשה עתה מוחלט לו, עיין שם.

²⁴ ח"מ שם (סק"א) ובי"ש (סק"ב), כגון מתנה שנתן לה, או חבלתה בנזק ובושת, ואפילו באלה שאמרו שאם מכרה או נתנה המכר קיים, כל שלא מכרה ומתה, הבעל יורשה, וכתב בבי"ש (סימן פה ס"ק טז) שהמוכרת כתובתה בטוה"נ, אותן מעות אינו יורש, כתב בכנה"ג (סימן צ הנה"ט אות ה) בשם הרשב"א שמתנות שנתנו אבי הכלה ואמה לחתן, אין הבעל יורשם אלא יתנם ליורשה, ועוד כתב בשם הרשד"ם שמבעת קידושין הבעל יורש, עיין שם.

²⁵ שו"ע ונו"ב שם

²⁶ (רמ"א שם, אף על פי שהמוריש מת לאחר שמתה, שהרי זכתה בגוף מחיים, וכתב הח"מ (סק"ד) שהבעל יורש הקרקע והפירות, והבי"ש (סק"ה) כתב שהפירות אינו יורש, שהרי המוריש יכול למכור אותם, והו"ל ראוי, ונראה כונתו לפירות שיצאו מהקרקע לאחר שמתה האשה וקודם שמת המוריש, ועיין באבני מלואים (סק"א) ובהפלא"ה (בקו"א) תמהו על הבי"ש, ועי' שו"ת מהר"ם אלשיך (סימן יח) שכתב ג"כ שהבעל זוכה גם בפירות, ועי' כנה"ג (חומ"מ סימן רנז).

²⁷ שו"ע שם (ומ"ש בשו"ע משנשאת, כתב הב"ח שהוא ט"ס, והבי"ש (סק"ז) כתב דלרבותא נקט (עי' ט"ז), ומ"ש בבי"ש שאף מה שהלותה קודם שנישאת זוכה הבעל, עי' בהפלא"ה (בקו"א) שדחה דבריו, והביא מדברי הכנה"ג בשם הרדב"ז שאם היה הבעל חייב למורשי אשתו, ומתו מורשים ואח"כ מתה היא, הו"ל ראוי, כדין מלוה שעמו, עיין שם, וכן שכר פעולה עבור מעשי ידיה שלא גבתה קודם שמתה אינו יורש.

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכן ביטוח חיים אין הבעל יורש, אלא יורשיה, שהרי זה כראוי, וגרע מראוי, שכל חיוב ביטוח חיים אינו חל אלא ברגע לאחר מיתתה, ואז אינה אשתו והרי זה כדין כופר הנזכר, שאינו לבעלה²⁸.

אם הלוחה לאחרים מנכסים אלה ומתה, אין הבעל יורש²⁹, אבל אם הלוחה מנכסי מלוג שלה, הבעל יורשה³⁰. וכן בממון שלא היה ביד הבעל מעולם, כגון שקיבלה מתנה או פיצויים או שאר ממון, ונכנס ישר לחשבון הבנק³¹ אבל הבעל ידע מכך, אם מתה הבעל יורשה³².

כתב בפת"ש (סק"ד) בשם שו"ת חות יאיר (סימן קכב) שאפילו היה מלוג בשטר והכניסה השטר לבעלה, ואפילו הגיע זמן פרעון לפני מותה, הו"ל ראוי, וכן בשטר חצי זכר כל כמה שלא נתנו לה היורשים חלקה, אינו יורש (עי' רמ"א שם, ועי' מ"ש בפרק ד בדיני שטח"ז), ומ"מ אם הכניסה לו השטר בכתיבה ומסירה, זכה בו והו"ל מוחזק, עיין שם, ועי' לעיל (הערה פח), ועי' באה"ט (סק"ו), ועי' חקרי לב (אהע"ז באמצע סימן מה) שמחלק בין הכניסה לו המלוג כנ"מ אינו יורש, אבל כנצ"ב יורש, והביא כמה פוסקים החולקים על החות יאיר, ודן בארוכה בדיון ירושת הבעל בראוי.

²⁸ וכמ"ש בנמרא גבי כופר שאין הבעל יורש משום שאינו משתלם אלא לאחר מיתה (ועי' בתוס' שם ד"ה דהו"ל ראוי), ונראה שאפילו שילם הבעל את הפוליסה של הביטוח, אינו זוכה בתשלום. פתחי חושן חלק ט פרק י הערה פו

²⁹ רמ"א שם בסוף סעיף א, ונראה מדברי הרשב"א דהו"ל כראוי, כיון שעדיין לא זכה בהם בחייה, ובח"מ (סק"ט) מסיק דכל שאינה יכולה למכור, אף על פי שאין לבעלה פירות בהם, ה"ז כנכסי מלוג שהבעל יורש, ומ"ש הרמ"א נכסים שאין לבעל רשות בהן, איירי כשכתב לה דו"ד אין לי בנכסיך, שיכולה למכור, כמ"ש בסימן צב (סעיף א), וה"ה שמותרת להלוות, ולכן הו"ל ראוי, ובב"ש (ס"ק יב) נראה שמפרש אפילו כשאמר לה דו"ד אין לי בנכסיך, ולא הזכיר פירות, שאינה מועיל אלא לענין שיכולה למכור, אבל לא לענין סילוק מפירות, ואף על פי שכל זמן שלא הלוותה הוא אוכל פירות, מ"מ כיון שיכולה למכור וה"ה שיכולה להלוות והלותה, הו"ל ראוי, וכ"ש כשסילק גם מפירות, ונראה מדברי הבי"ש שהעיקר תלוי אם יכולה למכור או לתת, ונראה דכשנתנו לה ע"מ שאין לבעלה רשות בהם, אפילו אם נאמר שאם הם בעין הבעל יורשה, אם הלוחה אותן, לכו"ע אינו יורשה, דהו"ל ראוי, ולענ"ד צ"ע שמדברי השו"ע דלהלן גבי הלוחה מנ"מ שהבעל יורשה, משמע דוקא נכסי מלוג משום דלא עדיף ממכרה שהבעל מוציא מיד לקוחות, אבל כל שאין הבעל מוציא, הו"ל ראוי, וצ"ע. פתחי חושן שם הערה עח

ובעיקר דין מלוג שנקטו הפוסקים דהו"ל ראוי הביאו הפוסקים שהר"י מינא"ש סובר דלא הו"ל ראוי, ועי' בהפלא"ה (בקו"א) שהאריך להוכיח שגם דעת התוס' דלגבי בעל מלוג לא חשיב ראוי, עיין שם.

³⁰ שו"ע שם אף על פי שמתה קודם שנכתה, וגם כשהלוחה ברשות בעלה להרוות והוא יאכל הפירות, דחשיב כהלואה דידיה, ועיין בנחל יצחק (סימן קג) שהאריך בהלכה זו והעלה להלכה דאף כשהלוחה ברשות בעלה, יורשה, וכן פסק בהפלא"ה (בקו"א סק"ז) שכל שזכה בהם ונעשה נכסי מילוגתו לא חשיב ראוי, עיין שם, ועי' שו"ת אחיעזר (ח"ג סימן לה).

³¹ בשו"ת אגרות משה (אהע"ז סימן קד) משמע דמעות בבנק של עכו"ם עכ"פ פשיטא ליה דהוי ראוי ³² אפילו לדעת הפוסקים שהפקדה בבנק חשיב ראוי, עי' פתחי חושן חלק ט פרק ב סעיף לו, שמיד כשנכנס לחשבון שלה נעשה נכסי מילוג, שהרי גם מלוג ושאר ראוי נעשים נכסי מילוג, ומדינא הפירות של בעל, וכיון שנעשו נכסי מילוג בחייה, שוב אין זה ראוי לענין ירושת הבעל. פתחי חושן שם הערה עט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אחת מתקנות נישואין של טוליטולה³³ היתה שאם תמות האשה בחיי הבעל, יחלוק הבעל עם בניה או שאר יורשיה בכל מה שנשאר מנכסיה ומנדונייתה³⁴.

ח. הנה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל

כבר התבאר שהמכה אשה מעוברת והפילה³⁵, חייבה תורה לשלם דמי ולדות לבעל³⁶, וחייב בחמשה דברים חוץ מדמי הולדות, ושמן הנזק כמה נפחתה ע"י ההפלה יותר מאילו היתה יולדת כדרכה ונותן לאשה³⁷, וכן הצער³⁸, והשבת והרפוי לבעל³⁹, והבושת חולקים בינה לבין הבעל⁴⁰.

³³ בשו"ע (אבהע"ז סימן קיח סעיף א ח) שהביא דין תקנת טוליטולה

³⁴ ולא מצאתי אם נוהגים כיום עפ"י תקנות אלה, ובכנה"ג (סימן קיח) הביא כמה מקומות שנהגו לפי תקנה זו, ומשמע מדבריו שם שבכמה דברים דומה תקנה זו לתקנת שו"ם (עי' פרק ו סעיף מד), אלא שתקנת שו"ם היתה רק לגבי שנה ראשונה ושניה וכשמתה בלי זש"ק, ואילו מדברי הפוסקים משמע שתקנה זו נוהגת אפילו מתה לאחר כמה שנים, ואפילו יש לה זרע. פתחי חושן שם הערה פא

³⁵ שו"ע ונו"כ תכנ א

³⁶ דמי הולדות שמין כמה שוה אשה מעוברת למכירה כשפחה שהולדות יהיו לקונה, וכמה שוה אשה ריקנית למכירה כשפחה, וההפרש משלם. וכתב היש"ש שאינו חייב בדמי ולדות אלא כשהכה כנגד חלל ההריון, ואף על פי שרבנן לא סברי כראב"י, היינו דלא צריך קרא דפשיטא הוא, מאחר דצריך אומדנא למיתה ולנזקין, ואם הפילה מחמת צער המכה אינו אלא גרמא בנזקין, כשם שהמבעית אשה הרה או שציערה והפילה שפטור מדיני אדם, עיין שם. ומבואר בפוסקים שאף כשזינתה והיא פנויה דמי ולדות לבעל, אבל במקום שאין קידושין תופסים ה"ז כאילו אין לה בעל, ועי' להלן, ועי' כנה"ג שהאריך בדיני דמי ולדות.

³⁷ רמ"א שם, ומדברי המ"מ בשם רש"י משמע שהנזק הוא כשאר נזק, אבל הרמב"ם פירש כמ"ש בברייתא, ומשמע שנזק זה הוא חוץ מנזק של שפחה העומדת להמכר, וקצת צ"ע, שאם נזק זה אינו פוחת מדמיה כשפחה העומדת להמכר אין כאן תשלומין כלל, ואם פחתה מדמיה ה"ז נכלל בסתם נזק דאשה וכדלעיל. פתחי חושן חלק ו פרק יא הערה קיג

³⁸ שו"ע שם, וכתב היש"ש שמ"מ ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות. וכתב הסמ"ע דלא דמי לנזק דסתם חבלה באשה שיש לבעל חלק בו, דהכא איירי בנזק דהפלה, אבל המ"ז כתב דכיון שנוטל דמי ולדות לא תיקנו לו חלק בנזק, ובעין זה כתב הפרישה באהע"ז שם, דכיון שגילתה תורה שדמי ולדות לבעל משמע דשאר דברים חוץ מבושת הן לאשה.

³⁹ סמ"ע שם, וכתב הטור שמשערין בשבת ורפוי אם יש יותר ע"י ההפלה מאשר בלידה רגילה, ואם אין יותר פטור.

⁴⁰ סמ"ע שם סק"ד בשם הטור, והיינו כפי ההכאה אם היתה בסתר או בגלוי שאם הוא במקום סתר נותן השליש לבעל ושני שלישי לאשה, ואם הוא במקום גלוי, השליש שלה ושני שלישי לבעל, וכן הדין בבושת, שבגלוי שלישי שלה ושני שלישי לבעל, ובסתר שלישי לבעל ושני שלישי לאשה. כמבואר בשו"ע אהע"ז סימן פג סעיף א. ועיין פתחי חושן שם סעיף לט ובהערות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ט. אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה

מת הבעל לאחר שנחבלה האשה ינתנו דמי הולדות ליורשיו⁴¹. מתה האשה הנזק והצער וחלק הבושת שלה ינתנו ליורשי האשה⁴².

י. היתה שפחה ונשתחררה

מה שהתבאר המכה אשה מעוברת והפילה⁴³, חייבה תורה לשלם דמי ולדות לבעל⁴⁴, אם אין לה בעל, כגון שמת קודם שחבל בה⁴⁵, או שהיתה נשואה לגר ומת הגר, אפילו לראח שחבל בה, או שהיתה שפחה או עכו"ם בשעת הריון וקודם שחבל בה נתגיירה או נשתחררה, יש אומרים⁴⁶ שמשלם דמי ולדות לאשה, ויש אומרים⁴⁷ שפטור מדמי ולדות.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם.

⁴² אבהע"ז פג ב"ש ד

⁴³ שו"ע ונו"כ תכנ א

⁴⁴ דמי הולדות שמין כמה שוה אשה מעוברת למכירה כשפחה שהולדות יהיו לקונה, וכמה שוה אשה ריקנית למכירה כשפחה, וההפרש משלם. וכתב היש"ש שאינו חייב בדמי ולדות אלא כשהכה כנגד חלל ההריון, ואף על פי שרבנן לא סברי כראב"י, היינו דלא צריך קרא דפשיטא הוא, מאחר דצריך אומדנא למיתה ולנזקין, ואם הפילה מחמת צער המכה אינו אלא גרמא בנזקין, כשם שהמבעית אשה הרה או שציערה והפילה שפטור מדיני אדם, עיין שם. ומבואר בפוסקים שאף כשזינתה והיא פנויה דמי ולדות לבועל, אבל במקום שאין קידושין תופסים ה"ז כאילו אין לה בעל, ועי' להלן, ועי' בנה"ג שהאריך בדיני דמי ולדות.

⁴⁵ אבל נגפה בחיי הבעל ואח"כ מת, לכו"ע הם של יורשיו.

⁴⁶ שו"ע שם א – ג ולא ליורשיו, משום דאין אדם מוריש ליורשיו דבר שלא בא לעולם, דבחיי עדיין לא נגפה, והן שלה כיון דכתיב בתורה ויצאו ילדיה ולא כתיב הילדים, ללמדינו ששמה נקרא על ילדיה היכא דאין לאב זכיה בהן. סמ"ע שם ה

⁴⁷ רמ"א שם, דכיון דזיכתה התורה להיות דמי הולדות שלו נחשבו הולדות כשהן במעי אמן של הבעל, וכשמת שם יורשיו נקראין עליהן ועומדין במקומו גם בזה. סמ"ע שם ו וכשמת הבעל קודם שנגפה משלם ליורשי הבעל, ועי' סמ"ע וש"ך וביאור הגר"א ובערוה"ש שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

